

KATAKAL

Ročník V.

24. 3. 2024

Číslo: 16

PALMOVÁ NEDEĽA

R.: Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?

MK 14, 1 - 15, 47

Na Palmovú nedeľu býva zväčša v centre pozornosti evanjeliové čítanie o Ježišom slávnostnom vstupe do Jeruzalema. To sa však v liturgii číta len v úvodnom obrade. V centre a, môžeme povedať, aj vo vyvrcholení bohoslužby slova stojí čítanie Pašii t.j. udalosti Ježišovho utrpenia a smrti.

V liturgickom roku B sa čítajú Pašie z Markovho evanjelia. Zamerajme sa teda na to, ako nám evanjelista Marek predstavuje Ježiša v najdramatickejších chvíľach jeho života. Posledné slová, ktoré Ježiš na kríži vysloví v Markovom evanjeliu sú až zarážajúce: „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ Nedodá už nič viac. Slová: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha,“ sú z evanjelia podľa Lukáša. Aby sme dokázali pochopiť posolstvá evanjelií, netreba ich miešať. Každý evanjelista má svoj zámer.

Ako to teda, že nám Marek predstavuje Ježiša takto? S takýmito poslednými slovami odíde Boží Syn z tohto sveta? Prečo? Pozorný čitateľ Sv. písma tieto slová nečíta po prvý krát – ihneď si spomenie na Žalm 22, ktorý začína práve tými istými slovami. Avšak, keď sa dá do jeho čítania, zistí hneď ďalšiu vec: Markovo rozprávanie nepripomína tento žalm len v tomto jedinom bode. Žalm hovorí: „Vysmievajú sa mi všetci, čo ma vidia, vykrúcajú ústa a potriasajú hlavou“ a Markovo evanjelium: „A tí, čo šli okolo, rúhali sa mu; potriasali hlavami a vraveli: ‚Aha, ten, čo zborí chrám a za tri dni ho postaví. Zachráň sám seba, zostúp z kríža!‘ Podobne sa mu posmievali aj veľkňazi a so zákonníkmi si hovorili: ‚Iných zachraňoval, sám seba nemôže zachrániť. Kristus, kráľ Izraela! Nech teraz zostúpi z kríža, aby sme videli a uverili.‘ Ešte aj tí ho hanobili, čo boli s ním ukrižovaní.“ Teda aj Ježišovi sa vysmievali všetci, dokonca aj spoluukrižovaní, a spojitost' vidíme aj v ostatných bodoch. Pri čítaní Žalmu ďalej natrafíme na slová: „Delia si moje šaty a o môj odev hádzu lós“ ktoré u Marka nachádzajú takúto ozvenu: „Potom ho ukrižovali a rozdelili si jeho šaty – hodili o ne lós, kto si má čo vziať.“

Spojitosť textu Markovho evanjelia so Žalmom 22 je teda jasná. Čo to ale znamená, že Ježišove posledné slová sú práve z tohto žalmu? Niektorí sa pokúšali vysvetliť tento ťažko pochopiteľný záver Ježišovho života tak, že Ježiš citovaním úvodných slov Žalmu 22, akoby bol povedal celý žalm. Ten sa vo v. 20 láme a z úzkosti v prvej časti sa prechádza k vyjadreniam dôvery v Božiu pomoc a ku chvále Boha v časti druhej.

Napríklad v. 26 hovorí: „Tebe patrí moja chvála vo veľkom zhromaždení...“ a v. 30: „Jemu jedinému sa budú klaňať všetci, čo spia pod zemou; pred jeho tvárou padnú na zem všetci, čo zostupujú do prachu. Aj moja duša bude preňho žiť“. Takáto interpretácia chce povedať, že Ježiš sa tu necíti skutočne opustený, ba práve naopak, Ježiš by takto mal vyjadrovať svoje odovzdanie do Otcových rúk aj v tejto zúfalej situácii. keď si všimneme usporiadanie týchto odvolávok na Žalm 22 v Markovom texte, zisťujeme čosi veľmi dôležité:

V Žalme 22 vyzerá poradie citovaných veršov takto:

- a) „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (v.2)
- b) „Vysmievajú sa mi všetci, čo ma vidia, vykrúcajú ústa a potriasajú hlavou.“ (v.8)
- c) „Delia si moje šaty a o môj odev hádžu lós.“ (v.19)

U Marka je to presne opačne:

- c) „Potom ho ukrižovali a rozdelili si jeho šaty—hodili o nelós, kto si má čovziať.“ (v.24)
- b) „A tí, čo šli okolo, rúhali sa mu; potriasali hlavami a vraveli: ...“ (vv.29-32)
- a) „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“ (v.34)

Ježiš tu teda tento Žalm nezačína, ale končí. Navyše si môžeme všimnúť, že Ž 22 sa prehupne do svojej pozitívnej časti hneď po zmienke o hádzaní lósu. Z pozitívnej časti žalmu Marek necituje nič, a teda Ježišovu situáciu zarámoval do prvej časti tohto Žalmu, kde sa žalmista cíti maximálne opustený. Ježišova dráma na kríži je tak ešte výraznejšia.

Vidíme, že Marek nám predstavuje Ježiša, Božieho Syna v pocite maximálnej opustenosti. Nezostal pri ňom nik ani z jeho príbuzných, ani z jeho najbližších priateľov (o matke pri kríži s učeníkom, ktorého miloval hovorí Jánovo

evanjelium) len zopár žien, ktoré ho sprevádzali sa prizerá, a aj to zobďaleč. Vysmievajú a rúhajú sa mu všetky možné skupiny: vojaci, okoloidúci, veľkňazi a zákonníci, i spoluukrižovaní. A v tejto situácii úplného opustenia ľuďmi sa Ježiš cíti opustený dokonca aj samotným Bohom!

Ale nie je všetko také negatívne ako sa môže zdať. Tento výkrik je nabitý paradoxom s obrovskou výpovednou hodnotou. Ježiš sa týmito slovami obracia priamo na Boha. Cíti sa ním opustený a predsa ho oslovuje a dokonca ho nazýva „môj“! A navyše, ide o otázku a tá vyžaduje odpoveď. Obracia sa na toho, ktorý ju jediný môže v takejto situácii aj dať.

Práve preto, že Ježiš ide až do krajnosti svojej cesty viery, ide až do krajnosti svojej identity Syna: Syn, ktorý žije až do krajnosti očakávania, očakávania, že dostane od Boha (svojho Otca) potvrdenie svojho Synovstva. Ak je niečo, čo si Syn nemôže dať, a čo môže len dostať, je to jeho identita Syna: vo svojom totálnom odovzdaní sa Bohu, ako prosiaci v Ž 22, nebol Ježiš nikdy pred tým viac Synom, a to práve v momente, keď si myslí, že ho Boh už viac takto nevidí. Ježišove posledné slová na kríži vyjadrujúce totálnu opustenosť, sú tak zároveň vyjadrením totálnej závislosti, odovzdanosti a najvyššej nožnej miery Synovstva, ktoré všetci naokolo spochybňujú.